

Aerepel

Aerepel staon d'r host iederen dag bij de mêeste mense op taofel en vurreme nog aaltijd 't hōōdbestanddêel van de waareme maoltijd. Vroeger atte me deurmekaor aamel tusse de middag ons praksie. Om 12.00 uur kò je over hêel Slierecht hene de fluit van scheepswurref 'De Klop' of van Van Reeze hore. Temet iederêen gong gewoon nog tusse de middag naer huis om waarem te ete, ze hadde ommers nog 'n uur schoftijd. Ok 's oches hadde ze toe nog 'n haalef uur schoft en twêê kere per dag wier d'r 'n kwertiertie pauze gehouwe voor 't doen van 'n baksie koffie of thee. Met 't invoere van de waarektijdverkorting is daer hêelemael de klad mee ingekomme. Schoftije wiere ingekort en koffiepauzes afgeschafft of bepaarkt tot 't lôôpie naer d'n otomaot en dan zô rap as 't mor kon, nog met 't plestieke koffiebekertie ì je hand trug naer je waarekplek en weer aan de slag. Meer en meer wier 't aerepel ete daerdeur verschove naer d'n aevend.

Kookluchies

Toe 'k as jongchie in de jaere '50 uit school kwam, wis 'k percies wat ovve de mense atte. Onderweeg naer huis rook ie aal die kookluchies, want aalles wier nog ure lang deur en deur gaor gekookt en gesudderd. Dampe van buttergaor gekookte kôôl, peeë mè juin of hansjee kwamme je deur de straete tegemoet vanuit de opestaonde keukeraompies. Aerepel rook ie nie, daer kwam bepaold gêên kenmaarekende geur af bij 't kooke, trewaail ze d'r toch in weet ik veul hoeveul soorte wazze. Met de Paose hadde me de êêste nieuwe (buitelanse) aerepel, die Maltao's wiere genoemd. Laeter dan kregte me van ons aaige de Paorspitjies. Sjonge jonges, wat 'n lekkere pieperties wazze dat toch, hee! Daernae kwamme de poterties en die liet jie eefies schrappe in 't mesien bij de groenteboer, mor nie lang, aandere bleef t'r host niks van over. As ie ze net as wij vâ je aaige akkertie had, dan stompte je met de punt van 'n klomp in 'n zinken emmer met 'n bōôjempie waoter, de vellechies van de vorse krieltjies af. Aaigehaaimers en Lekkerlanders wazze ok bekende naome en laeter kwamme daer ok nog Doré's, Rôôje Irene's en Bintjies bij. Die Binte, die wiere veraal geteeld omdà ze zôôveul opbroche. Omdà ze nogaal flink uit de kluite gewasse wazze, hadde de boere veul meer kilo's opbrengst de vierkante meter. Onze moeders vongen 't mor petataerepel. "Laete ze daer mor aerepelpuree of aerepelmeel van maoke!" zeeje ze ok wel.

'n Mud is 70 kilo

In die jaere waer of dà 'k 't nou over het, dan koch ie nog aerepel voor hêel de winter tegelijk. Die "dee je dan op", zô noemde je dat en 't gong dus nie over zus of zôôvel kilo, belnêent, je liet dan in êêne keer 5 of 6 mud aanrukke, 't was mor net 'r nae hoe grôôt of 't huisouwe was. Mêestal wiere ze bewaord in 'n vorstvrije kelder, onder de vloer, as 't daer temenste goed drôôg was, of onder de bedstee. Dat was wel 't bekenste, mor mêestal niet 't koelste pleksie. Eer dat 't voorjaer was, dan zatte d'r hêele lange uitlôôpers, tōôke, aan, somwaaile van temet wel 10 centimeter. 't Wazze dan net verrimpelde sponsies geworde en 't was moeielijk om ze fesoendelijk te schille. 't Was wel makkelijk om d'n aerepelbak d'r mee te vulle. As ie d'r êëntjie pakte, dan bleve d'r otomaotisch op z'n minst een stuk of 10 aanhange, dus as ie drie keer greep dan hà je d'r genogt voor 'n pan vol. Je mos ze wel d'n aevend van te vore al schille en in 't waoter zette, dan wiere ze bekant weer êens zô grôôt, omdà ze d'r aaige weer hêemel volzoge met 't waoter.

Oud nieuws?

Jullie zelle nou messchie wel zegge: "Vertel is wat nieuws over aerepel, want dut wisse me zellef ok wel!" Nou, 't gaot om 't vollegende... Onderlest sting 'k is in de rij voor de kassao van 'n supermart die 'k vedders nie bij naam zel noemde omdà je die al 1000 keer op de raodio en TV gehoord het. Toe 'k aan de beurt was, schoot me inêens te binne dà 'k m'n piepers vergete had. Ze wazze gedome nogaalliefst in de reclaome ok en nou kreeg ie twêê zakke voor de prijs van êên. Zôôdoende kree 'k 10 kilo voor nog geen twêê euro en dà 's toch wel 'n kôôpie in deuze dure tije. Trewaail dà 'k m'n boodschoppies op de lôôpende band zette, zee 'k tege de vrouw die nae mijn aan de beurt was: "Nog eefies de aerepel pakke." Ze stinge vlakbij, dus in twêê telle hà 'k ze te pakke. "Wat zei u dat mooi", zeet de daome vriendelijk tege mijn. Omdà 'k heur nie drek begreep vroeg ik: "Wà bedoel ie, vrouw?" "Wel", zeet ze, "Aerepel", maar dat mag ik niet zeggen." "Nou je kan 't aandere goed genogt," was mijn antwoord, "mor hoezôô mag ie dat nie zegge?" "Dat mag ik niet zeggen, want ik werk in het museum (De Kopere Knop) en dan moet je netjes praten."

Wie wà bewaort, die hè wat

Nou, toe brak m'n klomp en 'k doch bij m'n aage: hoe 's 't toch mogelijk hee, hoe kan zôôiets bestaon. In 'n meseum daer verzaomele ze anderande oudheejes en culterêêle dinger die 't waerd zijn om bewaort te blijve en stelle die tentôôn met de bedoeling de geschiedenis deur te geve. Ons aage Slierechse diëlect is netuulijk ok zô 'n stuksie cultuurgood watte wij graeg in stand wille houwe en deur wille geve, daerom schrijve me bevôôbeld ok iedere week deuze stuksies in de krant. Azze me dat nie (meer) zouwe doen, dan gaon veraal zukke mense, die nog harstikke goed op z'n Slierechs "aerepel" kanne zegge, binne de korste kere aerepels of aerepele zegge. Dan gaon ze aan 't diëlectwoord aerepel, dà gêên meevoudsvurrem het, een meervoud geve. Zukke loi die gaon dan gerust ok in 't Nederlans dinger zegge as: aardappelenmeel en aardappelenpuree of aardappelenbroquetjes, trewaail 't daer ok aamel aerepel mò weze en gêên aerepels of aerepele. 't Is mor dà je 't weet. As ie in Braobant zôôiets stoms doet, dan zegge ze: "Wà zijt de gij 'n aerepel", mor voor 't Slierechs zijn 't: Kwaoje aerepel en die motte me d'r uithaole. Ondanks aalles, eet smaokelijk voor straks of as ie 't aal gehad het, goeje bekomst!

Huib Kraaijeveld

P.S. 't Leste nieuws over de Historische Verêêniging is te vinge op www.historie-sliedrecht.nl